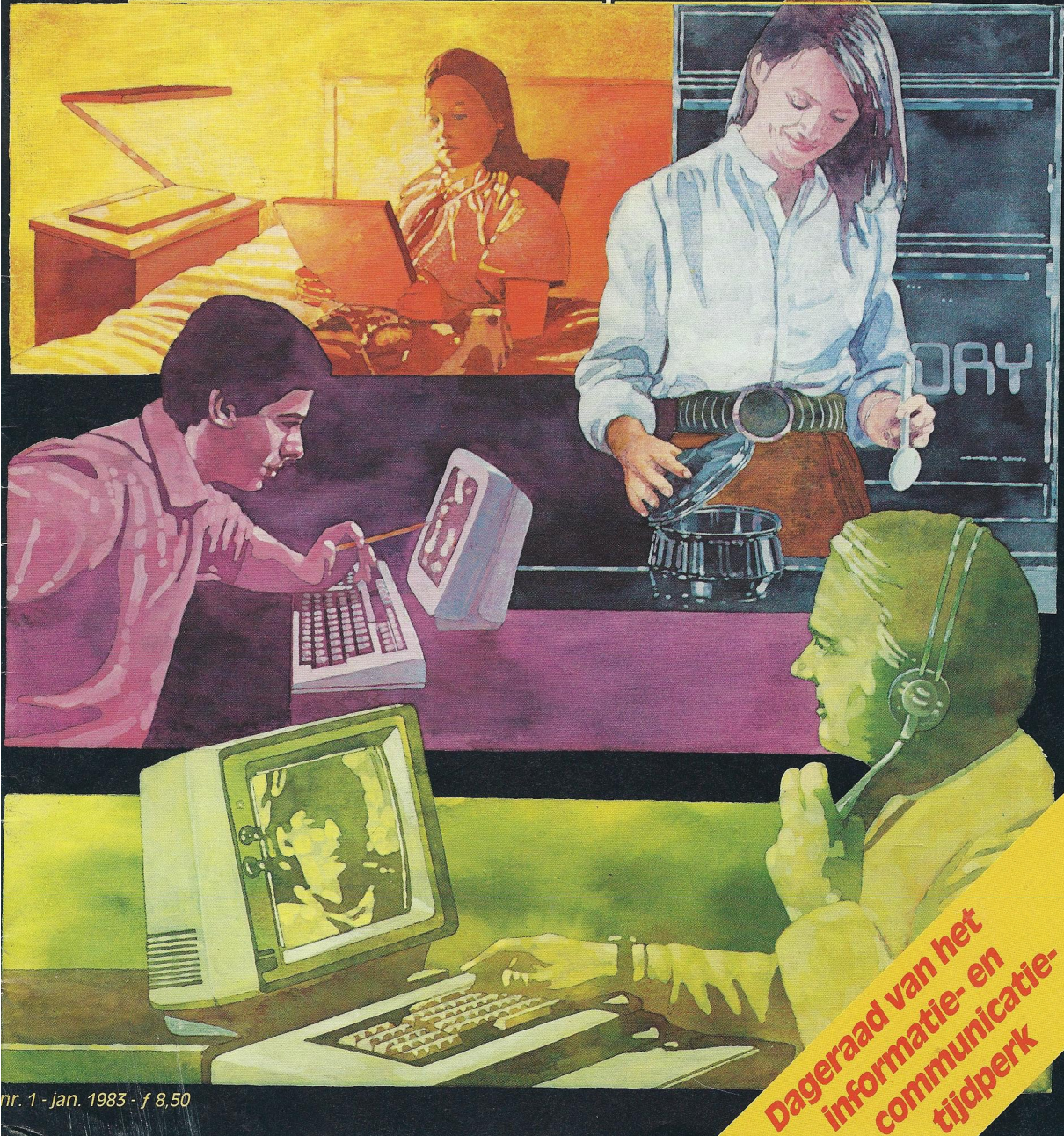

Databus

maandblad voor microcomputer-techniek

nr. 1 - jan. 1983 - f 8,50

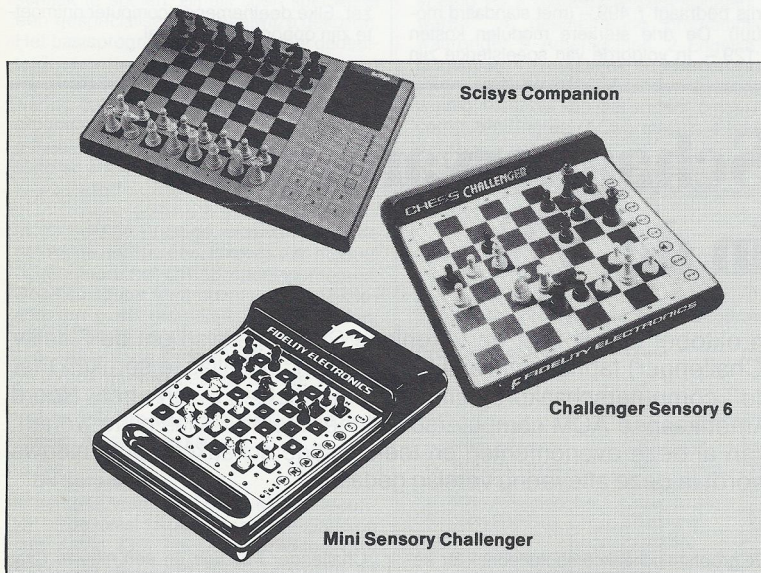
Dageraad van het
informatie- en
communicatie-
tijdperk

Databus (1983)

Jan Louwman: Testtoernooi voor goedkope schaakcomputers

Recentelijk zijn er vijf schaakcomputers op de markt gekomen in de prijsklasse van f 250,- tot f 500,-. Het zijn de Mephisto Junior, Scisys Companion, de Oostduitse SC2 en de twee Fidelity computers: de Sensory Challenger 6 alsmede de Challenger Mini met extra MSC moduul. In deze aflevering zullen wij deze nieuwe schaakcomputers aan een nadere beschouwing onderwerpen. Tevens speelden deze nieuwe vijf, samen met Scisys Sensor Standaard (f 499,-) een dubbelronde competitie, waarvan de resultaten in een tabel zijn samengevat.

Testtoernooi voor goedkopere schaakcomputers

De Mephisto Junior is een in klein formaat uitgevoerde reisschaakcomputer die op batterijen, oplaadbare cellen of transformator speelt. De Mephisto Junior kan echter ook als een volwaardige schaakcomputer in de huiskamer worden beschouwd. De prijs is f 398,-, de transformator kost ca. f 35,-. Deze Mephisto Junior wist, samen met de Scisys Sensor, het testtoernooi met een 90% score te winnen. Nog nooit heb ik meegemaakt dat een schaakcomputer zo'n hoge score bereikte. De Mephisto Junior beschikt over een ver-

beterd Mephisto 1 programma met een uitgebreidere openingsbibliotheek. De computer kent 8 speelprogramma's en 4 matprobleemprogramma's. Het apparaat analyseert in de bedenktijd van de tegenstander, geeft op verzoek een advieszet, laat de diepte berekening zien, alsmede de te overwegen schaakzet. Voor de lage prijs wordt dus maximale informatie geboden. Een 9 V batterij gaat ca. 30 uur mee. Deze schaakcomputers kan men qua speelsterkte natuurlijk niet vergelijken met hun duurdere collega's, maar deze Mephis-

Mephisto Junior

to Junior is een prima tegenstander voor zwakkere en middelmatige schakers. Geschatte Elorating tussen 1700 en 1800 punten op basis van de eerder gepubliceerde vergelijkbare Elorating test.

Een voltreffer, deze goedkope Mephisto Junior; vier van zijn concurrenten speelde hij zeer snel van het schaakbord. Hij eindigde gelijk met de ook sterke maar f 100,- duurdere Scisys Sensor Standaard. Mephisto Junior kreeg echter de eerste plaats toebedeeld wegens het veel sneller tot winst voeren van de partijen. Zijn verliespartij was echter een ongelukkige; in een veel betere stand speelde de Mephisto Junior een ongelukkig horizon-effect parten. De Mephisto Junior heeft geen verwisselbaar programma, maar wel een terugspeelmogelijkheid tot en met 2 ply. Importeur is Wegam in Amstelveen, dezelfde importeur voert Sensory Challenger 6 en Challenger Mini.

Scisys Companion

Deze fraai uitgevoerde schaakcomputer van Scisys kost evenveel als de Mephisto Junior (f 399,-), doch speelt met zijn niet verwisselbaar programma aanzienlijk zwakker dan de Mephisto Junior. Er treden soms hinderlijke horizon-effecten op. Men heeft wel het voordeel van een optimaal werkend sensorboard. De Scisys Companion kent 8 speelniveaus en terugspeelmogelijkheden tot en met 6 ply. De computer heeft last van technische storingen, twee van de drie lieten het bij mij afweten, maar dit kan aan de voorproductie te wijten zijn.

Programmeur Julio Kaplan, de meester op het gebied van het toepassen van kleine geheugens, heeft met dit kleine programma

van een 1/4 Kbyte RAM en 4 Kbyte ROM toch te veel veren moeten laten, hoewel het nog een wonder is, dat deze schaakcomputer met een dergelijk uitzonderlijk kleine geheugencapaciteit zo speelt. Voor zwakkere schakers toch een leuke schaakcomputer.

Importeur: Electronics Nederland BV te Amsterdam.

SC 2

Deze schaakcomputer verdient zonder meer de bijnaam Tank. Hij is zeer zwaar en oerdegelijk uitgevoerd; prijs ca. f 269,- (actieprijs V & D tijdelijk f 199,-). Voor zo'n prijs mag men natuurlijk niet veel verlangen, maar zo gek speelt de SC2 nog niet. Qua speelkracht is deze computer gelijk aan de Companion. Het programma is grotendeels gekopieerd van de Challenger 10, maar dat kan blijkbaar achter „het ijzeren gordijn”, want deze schaakcomputer wordt in Oost-Duitsland gefabriceerd.

De SC2 beschikt over 10 speelniveaus en een openingsboek. Men moet de zetten in-toetsen en een schaakbord (met schaakstukken) is aanwezig. Het apparaat speelt niet tegen zichzelf (de andere vijf apparaten wel). Tijdens de partij is het niet mogelijk van speelkleur te wisselen wat bij de andere computers wel kan.

Deze computer speelt zeer grillig. Soms opmerkelijk goed, dan weer afgrijselijk zwak met een grote voorliefde voor pittige horizon-effecten. Toch komt hij soms aardig uit allerlei schaaktechnische complicaties en vermorzelde op indrukwekkende wijze tweemaal de Challenger Mini en ook eenmaal de Companion. Voor de prijs beslist geen slechte aanbieding. De SC2 is geschikt voor zwakkere schakers.

Importeur is Balance BV te Purmerend en de computer is bij o.a. V & D te koop.

Challenger Mini

Deze zwakke schaakcomputer (prijs f 198,-) is thans te leveren met uitbreidingsmoduul (f 139,-) en speelt dan veel beter, zij het niet sterk. Toch heeft deze reiscomputer die uitsluitend op batterijen speelt met een laag stroomverbruik, aantrekkelijke eigenschappen, mits men het uitbreidingsmoduul aanschafft. Dan beschikt deze computer over een openingsboek, 6 speelniveaus, terugzetmogelijkheid t/m 2 ply, geeft advieszet en analyseert (vrij optimaal) in de bedenktijd van de tegenstander. Beschikt verder standaard over insteek-sensorcontacten.

Met het uitbreidingsmoduul als reisschaakcomputer voor zwakkere schakers aan te bevelen en voor sterkere ook, mits men aan voorgiften wenst te doen.

Challenger Sensory 6

De grote deceptie onder deze nieuwe vijf. Pittig geprijsd (f 498,-), doch zwak spelend. De Challenger Sensory 6 behaalde geen enkele winstpartij uit tien gespeelde partijen. Wel is dit apparaat uitgerust met een prima werkend sensorbord met een extra display. De Sensory 6 heeft alle eigenschappen van de Challenger Mini met

	gesp.	gew.	rem.	verl.	pnt.	%	level	gem. bedenktijd per zet	Prijs
--	-------	------	------	-------	------	---	-------	-------------------------	-------

1. Mephisto Junior	10	9	0	1	9	90	A5	1'42"	f 398,-
2. Scisys Sensor Standaard	10	9	0	1	9	90	4-5	1'53"	f 499,-
3. Scisys Companion	10	4	0	6	4	40	6	1'55"	f 399,-
4. SC2	10	3	2	5	4	40	5	2'06"	f 269,-
5. Challenger Mini MSC	10	1	2	7	2	20	4	1'43"	f 337,-
6. Challenger Sensory 6	10	0	4	6	2	20	4	1'58"	f 498,-

Remise percentage 13,3% (laag)
gemiddeld aantal zetten per partij: 58

uitbreidingsmoduul, behalve analyseren in de bedenktijd van de tegenstander.

Ondanks de fraaie uitvoering een weinig aantrekkelijke computer. Er is echter één maar; programmeur Ron Nelson, die tevens de programma's van de Challenger Mini verzorgt, liet mij kort geleden het uitbreidingsmoduul van de Challenger 6 zien. Dat komt binnenkort uit en dan speelt deze computer aanzienlijk beter.

Scisys Sensor

Deze reeds geteste computer steekt nu in een fraai nieuw jasje met betere sensorcontacten. Deze schaakcomputer blijft zeer aantrekkelijk, temeer omdat drie sterkere programma's voorhanden zijn. De basisprijs bedraagt f 499,- (met standaard moduul). De drie sterkere modulen kosten f 129,-. In volgorde van speelsterkte zijn

dat de Super-Classical, de Strong en de Super Hyper Modern. De eerste is de zwakste onder de sterkeren, de laatste de sterkste. Importeur is Electronics Nederland BV. Deze zeer fraai uitgevoerde schaakcomputer met veel bedieningscomfort blijft een zeer aantrekkelijke aanbieding, ook al omdat hij technisch perfect is geconstrueerd en weinig storingsgevoelig is.

Toernooi

In tabel 1 zijn de toernooiresultaten samengevat. In latere afleveringen zal ik de vergelijkende Eloringcijfers publiceren. Het toernooi werd gespeeld met een gemiddelde bedenktijd van ongeveer 2 minuten per zet. Elke deelnemende computer ontmoette zijn opponent twee maal.

Schaakervaringen in de VS

In oktober ben ik naar de Verenigde Staten gereisd om de Fidelity (Challenger) fabriek in Miami te bezoeken, in Dallas te spreken met de computerschaakprogrammeurs Spracklen's en het Noord Amerikaanse ACM computerschaaktoernooi te Dallas bij te wonen. Van al deze evenementen en toekomstige schaakcomputernieuws wordt in deze aflevering verslag gedaan.

De grootste schaakcomputerfabriek ter wereld – Fidelity – met een totale productie van bijna 1½ miljoen schaakcomputers en met vertegenwoordiging in 95 landen is een modern geoutilleerd bedrijf. Van de 800 personeelsleden zijn er meer dan 600 betrokken in de productie van schaakcomputers; de overige werken aan medische apparatuur.

President is de heer S. Samole, bijgestaan door medewerkers als Dr. Renaldo, exportmanager, de programmeurs Kathe en Dan Spracklen, programmeur Ron Nelson en schaakexpert Boris Baczynskyj.

De Spracklen's werken aan de programma's voor de Challenger sensory 9, de

Challenger Prestige en een nieuwe Challenger schaakcomputer, die in mei 1983 op de markt komt en ook in Frankfurt gefabriceerd gaat worden. Deze laatste vult het gat tussen de goedkope Challenger 9 en de dure Prestige en komt in de prijsklasse tussen f 1000,- en f 1500,-. Voor de huidige productie (9 en Prestige) overtreft de vraag het aanbod, terwijl de Prestige in de USA toch \$ 1250 en in Nederland f 5000,- kost! Ron Nelson werkt aan de programma's voor de Challenger Mini en Challenger Sensory 6, goedkope en zwakker spelende schaakcomputers. Voor de sterke eerste drie worden in de toekomst modulen (aanvullende programma's) ont-

wikkeld, in 1983 vijf stuks, één moduul voor optimaal sterk snelschaak, twee voor een optimale spelovergang van twee openingsgroepen naar het middenspel en twee eindspelmodulen (één voor toren/pion eindspelen en één voor algemeen theoretisch eindspel).

Deze modulen kunnen tijdens het spel worden verwisseld. Bij de Prestige vraagt de computer op de display om het juiste moduul. Bij de Challenger 9 verwisselt men het moduul op instructie-aanwijzing. De Challenger 9 en de Prestige krijgen dus **hetzelfde** schaakprogramma, de verschillen zitten slechts in de snelheid van de microprocessor en de bedieningsmogelijkheden. In 1984 en 1985 verschijnen nog meer modulen; men kan dus zijn schaakcomputer zo sterk maken als men zelf wenst. In de eerste 3 jaar zullen verder geen nieuwe Challengers op de markt komen. Deze drie basismachines kunnen via de modulen worden „ge-updated”; hetzelfde geldt (met andere modulen) voor de Challenger 6 en Mini. De prijs van de modulen is nog niet bekend. Elke computer speelt als basismachine ook volledig schaak. De reden waarom men deze methodiek heeft gekozen is gelegen in de filosofie dat één schaakprogramma niet in staat is optimaal een partij schaak te spelen. Bij elk soort spel wordt een gespecialiseerde speelwijze gekozen. Het basisprogramma kan geheel of gedeeltelijk worden uitgeschakeld, door een nieuw moduul. Dus mijn eerder gedane bewering dat bijvoorbeeld het Challenger 9-programma niet verwisselbaar is, blijkt niet geheel juist. Het werkt anders dan bij Mephisto en Mark 5 maar wel optimaler, zij het kostbaarder!

In de huidige Prestige, waarvan ik nu de gelukkige bezitter ben, is reeds één moduul opgenomen, het CB 16 openingsmoduul. Deze computer kent optimale mogelijkheden en ± 40 programmamogelijkheden, maar is uiteraard alleen te verkrijgen voor kapitaalcrachtige lieden. Ik was zeer onder de indruk na mijn bezoek aan de Fidelity fabriek. Efficiency voert er de boventoon; helaas ook een wat afstandelijk aandoend zakelijk Amerikaans klimaat.

De Spracklens

In verkorte vorm geef ik enkele hoofdpunten uit de totaal 18 uur durende gesprekken met Kathe (35) en Dan Spracklen (39) weer. Dit echtpaar, zeer bekwaam in schaakprogrammering en sympathiek overkomend, bleek zeer openhartig over hun werkwijze en aard van programmering te kunnen praten. Kathe en Dan werken per dag 8 uur aan hun programma's. Voor de reeds beschreven modulen-techniek betekent dit een intensieve arbeid voor jaren.

Boris Baczynkyj, een sterk Amerikaans schaker assisteert hen daarbij sinds enkele maanden met schaaktechnische adviezen en hij ontwierp de CB9 en CB19 modulen (openingsboek). Een ervaren tester ontbreekt nog. Op non-profit basis zal uw auteur binnen afzienbare tijd op uitnodiging

van de Spracklen's naar hun woonplaats gaan om mijn gespecialiseerde testen op hun programma's los te laten. Iets wat ik op dezelfde non-profit basis al eerder voor Mephisto en Scisys deed.

Zij onderhouden intensieve contacten met topprogrammeurs van gigantische machines, o.a. Ken Thompson (Belle) en David Slate (Nuchess). Zij willen graag Thomas Nitsche (Mephisto) ontmoeten, want ook voor hem hebben zij veel respect. Fidelity respecteert Mephisto, dat is mij duidelijk gebleken. De Spracklen's hopen, dat een mogelijk CSVN-toernooi voor commerciële schaakcomputers in Nederland (1983) doorgang kan vinden en dan met onze Nederlandse schaakcomputerbelangstellenden van gedachten te wisselen.

De Spracklen's waren het ook die er voor hebben gepleit dat bij het wereldkampioenschap computerschaak in New York (oktober 1983) drie Nederlandse programma's kunnen worden toegelaten!

ACM toernooi

Het Noord Amerikaanse computerschaakkampioenschap werd dit jaar gehouden van 24 t/m 26 oktober in Dallas. Dit reeds voor de 13e maal gehouden toernooi werd gespeeld via 4 ronden Zwitsers systeem. Er waren 14 deelnemende programma's, waaronder 9 Amerikaanse, 2 Engelse, 1 Canadese, 1 West Duitse en 1 Nederlandse (Pion Delft). Helaas is 4 ronden Zwitsers te weinig, maar dat kan niet anders, omdat het computercongres (ACM) slechts 4 dagen duurt.

Alle giganten zoals Belle, Nuchess, Bebe, Cray Blitz en Chaos gaven acte de présen-

ce. Duchess ontbrak, omdat de programmeurs onvoldoende aan hun programma hadden kunnen werken. Vier programma's eindigden op de eerste plaats, te weten Belle, Nuchess, Cray Blitz en Chaos, alle met 3 punten. De commerciële computers met hun veel kleinere geheugencapaciteit en minder snelle rekeneenheden deden het lang niet slecht temidden van deze giganten; twee punten voor Challenger Prestige en Novag Savant Royal elk, en 1½ punt voor Philidor (nieuwe Mark 5 programma). Van deze commerciële versies speelde de Challenger Prestige het beste. Na zijn twee verliespunten tegen Nuchess en Cray Blitz, de giganten, stond de Prestige tegen Nuchess zelfs glad gewonnen, maar tijdnood en een daardoor te lage ply-search deden zijn winst tot verlies transformeren.

Tegen Cray Blitz stond de Prestige ook lang zeer goed. De Pion (Delft) eindigde met 1 punt op de één na onderste plaats. Maar ja, mag dat, temidden van dit brute geweld? Pion speelde weer beter dan in Wageningen maar tegen Novag Savant Royal en Schach 2-6 toch erg zwak, tegen Challenger Prestige zeer redelijk ondanks verlies. Pion won van Chaturanger 2.0, veruit de zwakste in dit toernooi.

Zeer onder de indruk was ik van de perfecte organisatie, de positieve vriendschappelijke sfeer onder de programmeurs en de uiterst deskundige commentaren van Mike Valvo, een Amerikaans internationaal schaakmeester, doorspekt met een flinke portie humor, de enige die tot dusverre onze Jaap van de Herik bleek te kunnen overtroeven. Dat zo'n goed toernooi slechts 150 belangstellenden trok is natuurlijk teleurstellend.

Tabel 1. De uitslagen van het ACM-toernooi.

Programmeur(s)	Team	Ronde 1	Ronde 2	Ronde 3	Ronde 4	punten totaal	eindrangschikking
1. Dave Wilson Mike Johnson	Advance 2.4 (Engeland)	W/14 ½	Z/9 1	Z/2 0	W/13 1	2½	6
2. Tony Scherzer	Bebe (USA)	W/10 1	Z/6 ½	W/1 1	Z/8 0	2½	5
3. Ken Thompson	Belle (USA)	W/ 9 ½	Z/4 1	W/8 1	Z/6 ½	3	1
4. Mike Alexander c.s.	Chaos (USA)	Z/5 1	W/3 0	Z/10 1	W/9 1	3	14
5. John Poduska	Chaturanga 2.0 (USA)	W/4 0	Z/10 0	W/11 0	Z/14 0	0	14
6. Robert Hyatt	Cray Blitz c.s. (USA)	Z/12 1	W/2 ½	Z/7 1	W/3 ½	3	2
7. K. en D. Spracklen David Slate	Fidelity Prestige (USA) Nuchess c.s. (USA)	W/11 1	Z/8 0	W/6 0	Z/10 1	2	7
8. Monroe Newborn	Ostrich (Canada)	Z/13 1	W/7 1	Z/3 0	W/2 1	3	3
9. David Kittinger	Savant Royale (USA)	Z/3 ½	W/1 0	W/14 1	Z/4 0	1½	9
10. Jan Derksen	Pion (Holland)	W/6 0	Z/14 1	W/4 0	Z/11 1	2	8
11. David Levy	Philidor (Engeland)	Z/7 0	W/13 0	Z/5 1	W/12 0	1	13
12. Math. Engelbach	Schach 2.6 c.s. (W.Did)	Z/2 0	W/5 1	Z/13 ½	W/7 0	1½	11
13. William Fink	Sfinks Experimental (USA)	W/8 0	Z/11 1	W/10 ½	Z/1 0	1½	10
		Z/1 ½	W/12 0	Z/9 0	W/5 1	1½	12

Databus

januari '83 43

Databus (1983) - Jan Louwman: Testtoernooi voor goedkope schaakcomputers